

Postupné uskutečnění Ušlechtilé osmičlenné stezky

V suttách často nalézáme stejnou formulaci stupňů vývoje Buddhova žáka. Je ukazováno, jak tento vývoj zákonitě pozvolna postupuje: počínaje první informací o Buddhově učení, získáním důvěry, a pak vývoj od prvních zárodků skutečného porozumění až ke konečnému osvobození. Pro rozvíjení stezky je vždy nutná rovnováha všech jejích členů, osobní vývoj však vyžaduje postupné rozvíjení jednotlivých členů stezky.

Důvěra a pravé zamýšlení (druhý člen)

Tu slyší Buddhovo učení otec rodiny nebo jeho syn nebo někdo z jiného světského stavu, a po jeho vyslechnutí je naplněn důvěrou v Dokonalého. A naplněn touto důvěrou si myslí: „Plný překážek je světský život, jak hromada smetí, ale mnišský život v bezdomoví je cestou volnosti. Není snadné pro toho, kdo žije doma, plnit ve všech bodech pravidla svatého života. Co kdybych si nyní ostříhal vlasy a vousy, oblékl žluté roucho a odešel pryč z domova do bezdomoví? A v krátkém čase, když se vzdal svého majetku, velkého či malého, a opustil velký či malý okruh příbuzných, ostříhá si vlasy a vousy, oblékne žluté roucho a odejde pryč z domova do bezdomoví.

Mravnost (třetí, čtvrtý a pátý člen)

Takto opustí světský život a plní pravidla mnichů. Vyhýbá se zabíjení živých bytostí a zcela se ho zdržuje. Neozbrojen ani holí ani mečem, je ohleduplný a laskavý a spočívá v soucítění se všemi živými bytostmi. Bere jen to, co mu je dáváno, trpělivě čeká, bez úmyslu si to přivlastnit spočívá

v čistotě svého srdce. Vyhýbá se necudnosti, žije cudně a zcela se zdržuje pohlavního styku. Vyhýbá se lhaní a zcela se ho zdržuje. Mluví pravdu, je oddán pravdě, je spolehlivý, hoden důvěry, neklame lidi. Vyhýbá se pomlouvání a zcela se ho zdržuje. Co slyšel zde, neopakuje jinde a nezapříčiní neshodu; a co slyšel tam, neopakuje zde a nezapříčiní neshodu. Tak sjednocuje ty, kteří jsou rozděleni, a ty, kteří jsou sjednoceni, povzbuzuje. Svornost ho těší, raduje se a těší ze svornosti, a svornost šíří svými slovy. Vyhýbá se hrubé mluvě a zcela se jí zdržuje. Hovoří taková slova, která jsou mírná, konejšivá, láskyplná, která jdou k srdci a jsou zdvořilá, přátelská a příjemná mnohým. Vyhýbá se planému hovoru a zcela se ho zdržuje. Hovoří v pravý čas, v souhlase se skutečností, hovoří, když je to užitečné, hovoří o nauce Dhammy a řádových pravidlech; jeho řeč je jako poklad, je pronesena v pravý čas, zdůvodněná, přiměřená a smysluplná.

Vyhýbá se ničení rostlin a zárodků života. Přijímá potravu pouze v jeden denní čas (dopoledne), zdržuje se potravy večer, nejí v nevhodný čas. Zdržuje se tance, zpěvu, hudby a návštěv představení; odmítá květiny, voňavky, masti, jakož i každý druh šperků a okras. Nepoužívá vysoká a nádherná lůžka. Nepřijímá zlato a stříbro. Nebere syrové zrní a maso. Nepřijímá ženy, otrocky, otrokyně, kozy, ovce, drůbež, dobytek, slony nebo koně, ani půdu nebo zboží. Nechodí na pochůzky a nekoná služby posla. Zdržuje se kupování a prodávání. Nemá nic společného s falešnými mírami, kovy a váhami. Vyhýbá se křivým cestám podplácení, podvodu a lsti. Neúčastní se vražd, bití, spoutávání, přepadání, loupení a znásilňování.

Je spokojen s rouchem, jež ochraňuje jeho tělo, a mísou na darované jídlo, jímž se udržuje naživu. Kamkoliv jde, má s sebou tyto dvě věci – tak jako okřídlený pták při letu s sebou nese svá dvě křídla. A při dodržování tohoto ušlechtilého mravního kódu (*síla-khandha*) cítí v srdci nezkalené štěstí.

Ovládání smyslů (šestý člen)

Když vnímá okem tvar, uchem zvuk, nosem vůni, jazykem chuť, tělem předmět hmatu nebo myslí jakýkoliv jev, nelpí ani na celku, ani na jeho částech. Kdyby takto nehlídal a neovládal své smysly, vznikaly by chtivost anebo zármutek, vznikalo by zlo zhoubných jevů. Tomuto tedy předchází tím, že chrání a hlídá své smysly. A tímto ovládáním smyslů (*indrija-samvara*) cítí v srdci nezkalené štěstí.

Všímavost a jasné uvědomění (sedmý člen)

Když přichází a když se vrací, činí tak všímavě s jasným uvědoměním. Při upírání i při odvracení zraku činí tak všímavě s jasným uvědoměním. Při ohýbání a narovnávání činí tak všímavě s jasným uvědoměním. Oděv, plášť a mísu nosí všímavě s jasným uvědoměním. Když jí, pije, žvýká a chutná, činí tak všímavě s jasným uvědoměním. Koná-li svoji přirozenou potřebu, činí tak všímavě s jasným uvědoměním. Když jde, sedí, usíná a budí se, mluví a mlčí, činí tak všímavě s jasným uvědoměním.

A takto vybaven ušlechtilou mravností (*síla*), vybaven tímto ušlechtilým ovládáním smyslů (*indrija-samvara*) a naplněn touto ušlechtilou všímavostí a jasným uvědoměním (*sati-sampadžaňña*), zvolí si opuštěné místo v lese, u paty stromu, na kopci, v rokli, v jeskyni, na hřbitově, pod širým nebem nebo na hromadě slámy. A když se vrátil z obchůzky za almužnou, po jídle usedne se složenýma nohama a tělem vzpřímeným, a udržuje před sebou všímavost.

Překonání pěti překážek

Zbavil se smyslné touhy (*káma-čhanda*) a prodlévá bez ní, očišťuje své srdce od smyslné touhy. Zbavil se zlovůle (*vyjápáda*) a prodlévá bez ní, pěstováním lásky a soucitu ke všem žijícím bytostem očišťuje své srdce od zlovůle. Zbavil se strnu-

losti a malátnosti (*thína-middha*), prodlévá osvobozen od strnulosti a malátnosti, miluje světlo a všímavě s jasným uvědoměním očišťuje svou mysl od strnulosti a malátnosti. Zbavil se nepokoje a výčitek (*uddhačča-kukkučča*), prodlévá s nerušenou myslí a srdcem plným míru, očišťuje tak svou mysl od nepokoje a výčitek. Zbavil se pochybovačnosti (*vičikiččhá*), prodlévá bez pochybovačnosti, pln důvěry v dobro očišťuje své srdce od pochybovačnosti.

Pohroužení (osmý člen)

Když se zbavil těchto pěti překážek (*nívarana*), těchto znečištění mysli, které brání rozvoji, odloučen od smyslových vjemů a zhoubných stavů, vstupuje postupně do čtyř pohroužení (*džhána*).

Vhled (první člen)

Veškerou tělesnost, cítění, vnímání, mentální formace a vědomí – to vše vidí jako pomíjivé (*aničča*), podrobené utrpení (*dukkha*), špatné jako vřed, trn, bídu, břemeno, utlačovatele, vyrušení, jako prázdné (*suňñata*) a bez jakéhokoliv já (*anattá*). Odvrací se od těchto věcí a takto zaměřuje svou mysl k Nesmrtelnosti: „To je vpravdě klid a mír, toto je to nejvyšší, totiž zklidnění všech formací, vzdání se každého podkladu znovuzrození, konec žádostivosti, odpoutání, vyhasnutí, Nibbána.“ A v tomto stavu dosahuje zastavení vlivů (*ásava-khaja*).

Nibbána

A tak vidí, že jeho srdce je osvobozeno z vlivu smyslnosti (*kámásava*), vysvobozeno z vlivu bytí (*bháv-ásava*), vysvobozeno z vlivu nevědomosti (*avidžžásava*). „Jsem svoboděn,“ toto vědění vzniká v takto osvobozeném, a též ví: „Vyčerpáno je znovuzrozování, naplněn je svatý život; co mělo být vyko-

náno, bylo vykonáno; nezůstává už nic víc, co bych měl v tomto světě vykonat.“

Neotřesitelné je mé osvobození! Toto bylo poslední zrození, nehrozí žádné další bytí.

Toto je vskutku ta nejvyšší ušlechtilá moudrost: vědět, že vyvanulo všechno utrpení.

Toto je vskutku ten nejvyšší ušlechtilý klid a mír: utišení chtivosti, nenávisti a klamu.

Ztichlý myslitel

„Já jsem“ je marná myšlenka; „Toto jsem já“ je marná myšlenka; „Budu“ je marná myšlenka; „Nebudu“ je marná myšlenka. Marné myšlenky jsou nemoc, vředy, trny. Ale po překonání všech marných myšlenek je člověk nazýván „ztichlý myslitel.“ A tento myslitel, tento „ztichlý“ už nikdy nepřijde, už nikdy neodejde, už se nebude strachovat, nebude toužit. Neboť v něm není nic, čím by mohl opět vzniknout. A nevznikne-li více, jak by mohl znovu stárnout? A nebude-li už nikdy stárnout, jak by mohl znovu umřít? A neumře-li nikdy více, jak by se mohl strachovat? A nebude-li se nikdy více strachovat, jak by mohl mít žádostivost?

Pravý cíl

Účel svatého života tedy nespočívá v získávání darů, důstojnosti nebo slávy, ani v dosažení mravnosti, soustředění nebo vědění. Neotřesitelné osvobození srdce – to je pravý smysl svatého života, to je jeho podstata, to je jeho cíl.

I ti kdo v minulosti byli Svatými a Probuzenými, i tito Vznešení ukázali svým žákům tentýž cíl, jaký jsem já ukázal svým žákům. A kdo v budoucnosti budou Svatými a Probuzenými, i tito Vznešení ukážou svým žákům tentýž cíl, jaký jsem já ukázal svým žákům.

Může se stát, žáci, že si budete (po mém vyvanutí) myslet: „Je pryč učení našeho Mistra. Nemáme už Mistra.“ Neměli byste to však takto myslet, protože Dhamma, kterou jsem učil, bude i po mém odchodu vašim mistrem.

Dhamma je vaším útočištěm,
nehledejte jiné útočiště,
Dhamma vás povede!

Proto, žáci, dobře uchovávejte a chraňte toto Učení,
ať pokračuje po věky pro dobro
a prospěch mnohých!

ANTON W. F. GUETH BHIKKHU NYÁNATILOKA (1878–1957)

Anton Gueth byl pětadvacetiletý houslista, když přijel 1903 do Indie, aby se stal mnichem. V Bombaji mu řekli, že v Indii už žádný buddhistický řád neexistuje, aby šel na Cejlon, jak se tenkrát anglicky říkalo Srí Lance. Tam v Kandy svolil ctihodný Sílananda Thera v Malvatte Vihára, že mu dá ordinaci novice (*pabbajā*). Avšak v Colombu se seznámil s advokátem Pereirou, jehož syn Dr. Cassius A. Pereira se později stal známým Bhikkhu Kassapa, který mu vyprávěl, že se nedávno jejich přítel z Londýna Allan Bennett McGregor stal mnichem v Barmě, kde je moc spokojen. Tak se za ním Anton Gueth vypravil do Barmy a v srpnu 1903 získal pabbadžá u ctihodného Thery Āsabha. V jeho klášteře Ngada Khi bydlel pak několik měsíců ve stejné místnosti se ctihodným Ānanda Metteyyou, jak se Allan Bennett jmenoval jako mnich. V únoru 1904 se Anton Gueth stal bhikkhu s vyšším vysvěcením (*upasampadā*) u ctihodného Thery Kumára v klášteře Kyundaw Kyaung a dostal jméno Nyánatiloka.

Koncem roku 1904 se Bhikkhu Nyánatiloka vypravil do Sagaing v horní Barmě, kde se učil v jednom z tamních jeskynních klášterů pod vedením mnicha považovaného za arahanta meditaci soustředění a vhledu (*samathā vipassanā*). Ani o metodě ani o výsledcích této meditace není nic bližšího známo. V roce 1905 přijel Bhikkhu Nyánatiloka zpět na Srí Lanku a tam se po krátkém hledání usídlil dohromady s jedním thajským mnichem na ostrůvku Galgodiyána v moři poblíž města Mátara na jihu Srí Lanky. V této době též přeložil první část kanonické sbírky *Anguttara–Nikája*. Už v roce 1906 tam za ním přijeli jeho první žáci holandan Bergendahl a němec Stange a stali se mnichy se jmény Suńño a Sumano.

Během své krátké návštěvy v Barmě 1906 ctihodný Nyánatiloka dal ordinaci novice skotovi McKechnie, který pak už jako Bhikkhu Sílačára přeložil do angličtiny z němčiny Nyánatilokovo Slovo Buddhovo. Další ordinaci novice se jménem Dhammánusári dostal Walter Markgraf, který ale 1907 odložil mnišskou róbu a vrátil se do Evropy, kde založil v Břec-lavi buddhistické nakladatelství. Krátce nato pak pozval do Švýcarska ctihodného Nyánatiloka a spolu se švýcarem Big-nani založili nedaleko Lugana v italském kantonu Ticino malý klášter. Další švýcar Bergier postavil nedaleko Lausanne ve francouzském kantonu Vaud větší klášter Charitas Vihára. Tam byla provedena pro německého malíře Bertela Bauera, který dostal jméno Kondańño, první ordinace pabbadžá na evropské půdě.

V roce 1911 se ale ctihodný Nyánatiloka vrátil na Srí Lanku v doprovodu několika svých nových žáků, se kterými založil známou Ostrovní poustevnu Polgasduva. Tam se pak stali ve třicátých letech mnichy naši Siegmund Feniger a Martin Novosad se jmény Nyánaponika a Nyánasatta. V Evropě ještě nebyla doba zralá, aby se tam buddhistické mnišství uchytilo. Jedním z důvodů jistě bylo, že buddhističtí mniši tehdy nabízeli jen společenskou organizaci s rituály a k tomu filosoficko intelektuální náplň, nikoliv ale meditaci a na meditaci založené postupy Dhammy pro zvládnutí každodenního života. Není-liž ale přesto úžasné, co se během pouhých sedmi let mnišství podařilo ctihodnému Nyánatilokovi pro Evropu udělat – samozřejmě s podporou těch inteligentních mužů a žen, kteří chápali užitečnost Buddhova učení, neuměli však Dhammu aplikovat v praxi. Je nyní na konci století v Evropě jiná situace?

Tak to slyšel v osmdesátých letech od ctihodných Therů Nyánaponiky a Nyánasatty Mirko Frýba.